

Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
HENRIK SAUGMANDSGAARD ØE
föredraget den 4 april 2019¹

Mål C-686/17

**Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV
mot
Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH**

(begäran om förhandsavgörande från Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland))

”Begäran om förhandsavgörande – Gemensam organisation av marknaden – Frukt och grönsaker – Odlad svamp – Handelsnormer – Uppgift om ursprungsland – Begreppet ’ursprungsland’ – Skördeland – Förordning (EG) nr 1234/2007 – Artikel 113a.1 – Förordning (EU) nr 1308/2013 – Artikel 76.1 – Definitioner avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor – Förordning (EEG) nr 2913/92 – Artikel 23.1 och 23.2 – Förordning (EG) nr 952/2013 – Artikel 60.1 – Delegerad förordning (EU) 2015/2446 – Artikel 31 b – Produktionssteg som utförs i en annan medlemsstat – Märkning av livsmedel – Förbud mot vilseledande märkning – Direktiv 2000/13/EG – Artikel 2.1 a i – Förordning (EU) nr 1169/2011 – Artikel 7.1 a – Artikel 1.4 – Artikel 2.3 – Förklarande tillägg”

I. Inledning

1. I sin begäran om förhandsavgörande har Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) ställt fyra frågor om tolkningen av ett flertal bestämmelser i unionsrätten rörande ursprungslandet för frukt och grönsaker som är avsedda att säljas färska till konsumenterna.

2. Begäran har framställts inom ramen för en revisionstalan i ett mål mellan Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs Frankfurt am Main eV (en branschorganisation för bekämpning av illojal konkurrens) (nedan kallad Zentrale) och företaget Prime Champ Deutschland Pilzkulturen GmbH (nedan kallat Prime Champ), om förbud för det sistnämnda företaget att saluföra odlad svamp som skördats i Tyskland med märkningen ”Ursprung: Tyskland”.

3. Zentrale anser att Prime Champs användning av denna märkning, utan förklarande tillägg, är vilseledande i den mening som avses i artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13/EG² och artikel 7.1 a i förordning (EU) nr 1169/2011,³ som förbjuder märkning som skulle kunna ge konsumenterna vilseledande livsmedelsinformation, när väsentliga steg i produktionen och odlingen av svampen inte har ägt rum i Tyskland.

1 Originalspråk: franska.

2 Europaparlamentets och rådets direktiv av den 20 mars 2000 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning och presentation av livsmedel samt om reklam för livsmedel (EGT L 109, 2000, s. 29).

3 Europaparlamentets och rådets förordning av den 25 oktober 2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 1924/2006 och (EG) nr 1925/2006 samt om upphävande av kommissionens direktiv 87/250/EEG, rådets direktiv 90/496/EEG, kommissionens direktiv 1999/10/EG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG, kommissionens direktiv 2002/67/EG och 2008/5/EG samt kommissionens förordning (EG) nr 608/2004 (EUT L 304, 2011, s. 18).

4. Mot denna bakgrund vill den hänskjutande domstolen i huvudsak få klarhet i huruvida ett företag, med stöd av ovannämnda förbud mot märkning som kan vilseleda konsumenter, kan klandras för att ha angett ett livsmedels ursprungsland utan att ha kompletterat denna uppgift med förklarande tillägg, trots att väsentliga steg i produktionsprocessen har ägt rum i andra medlemsstater, även om företaget i enlighet med de särskilda bestämmelserna i unionsrätten om märkning inte är skyldigt att tillhandahålla sådan information. Jag anser inte att så är fallet.

II. Tillämpliga bestämmelser

A. Unionsrätt

1. Jordbrukslagstiftningen

a) Förordning nr 1234/2007

5. I artikel 113a.1 i förordning (EG) nr 1234/2007⁴ föreskrivs följande:

”De produkter inom sektorn för frukt och grönsaker som är avsedda att säljas färska till konsumenten, får saluföras endast om de är av sund, god och marknadsmässig kvalitet och är försedda med uppgift om ursprungsland.”

b) Förordning nr 1308/2013

6. Förordning nr 1234/2007 har ersatts av förordning (EU) nr 1308/2013.⁵ De bestämmelser i den sistnämnda förordningen som är relevanta i förevarande mål tillämpas sedan den 1 januari 2014.⁶ Artikel 76.1 i denna förordning återger i huvudsak innehållet i artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007.

2. Tullagstiftningen

a) Förordning nr 2913/92

7. I artikel 23 i förordning (EEG) nr 2913/92⁷ (nedan kallad gemenskapens tullkodex) föreskrivs följande:

”1. Med varor som har sitt ursprung i ett land avses varor som i sin helhet framställts i detta land.

2. Med uttrycket *varor som i sin helhet framställts i ett land* avses

...

4 Rådets förordning av den 22 oktober 2007 om upprättande av en gemensam organisation av jordbruksmarknaderna och om särskilda bestämmelser för vissa jordbruksprodukter (förordningen om en samlad marknadsordning) (EUT L 299, 2007, s. 1), i dess lydelse enligt rådets förordning nr 361/2008 av den 14 april 2008 (EUT L 121, 2008, s. 1) (nedan kallad förordning nr 1234/2007).

5 Europaparlamentets och rådets förordning av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av förordningarna (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 (EUT L 347, 2013, s. 671).

6 Se artikel 232.1 i förordning nr 1308/2013.

7 Rådets förordning av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen (EGT L 302, 1992, s. 1).

b) vegetabiliska produkter som skördats i landet,

...”

b) Förordning nr 952/2013

8. Gemenskapens tullkodex har ersatts av förordning (EU) nr 952/2013⁸ (nedan kallad unionens tullkodex). De bestämmelser i denna förordning som är relevanta i förevarande mål tillämpas sedan den 1 juni 2016.⁹

9. Kapitel 2 [i avdelning II] i unionens tullkodex har rubriken ”Varors ursprung”. Avsnitt 1 i detta kapitel har rubriken ”Icke-förmånsberättigande ursprung”. I artikel 59 definieras tillämpningsområdet för avsnitt 1 på följande sätt:

”I artiklarna 60 och 61 fastställs regler för att bestämma icke-förmånsberättigande ursprung för varor vid tillämpning av följande:

...

c) Andra unionsåtgärder som rör varors ursprung.”

10. I artikel 60, med rubriken ”Förvärv av ursprung”, återges i huvudsak innehållet i artikel 23.1 i gemenskapens tullkodex.

c) Delegerad förordning 2015/2446

11. Delegerad förordning (EU) 2015/2446¹⁰ tillämpas sedan den 1 maj 2016.¹¹ I artikel 31 b i denna förordning återges i huvudsak innehållet i artikel 23.2 b i gemenskapens tullkodex.

3. Konsumentkyddslagstiftningen

a) Direktiv 2000/13

12. I artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13 föreskrivs att märkningen och dess närmare utformning inte får vara sådan att den på ett avgörande sätt skulle kunna vilseleda köparen, i synnerhet om livsmedlets ursprung.

b) Förordning nr 1169/2011

13. Direktiv 2000/13 har ersatts av förordning nr 1169/2011, som tillämpas sedan den 13 december 2014.¹²

⁸ Europaparlamentets och rådets förordning av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen (EUT L 269, 2013, s. 1).

⁹ Se artiklarna 286.2 och 288.2 i unionens tullkodex.

¹⁰ Kommissionens delegerade förordning av den 28 juli 2015 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 vad gäller närmare regler avseende vissa bestämmelser i unionens tullkodex (EUT L 343, 2015, s. 1).

¹¹ Se artikel 256 i delegerad förordning 2015/2446.

¹² Se artikel 55 i förordning nr 1169/2011.

14. Artikel 1.4 i denna förordning har följande lydelse:

”Denna förordning ska tillämpas utan att det påverkar tillämpningen av de märkningskrav som föreskrivs i särskilda unionsbestämmelser om vissa livsmedel.”

15. I artikel 2.3 i nämnda förordning föreskrivs följande.

”I denna förordning avses med ett livsmedels ursprungsland ett livsmedels ursprung som fastställts i enlighet med artiklarna 23–26 i [gemenskapens tullkodex].”¹³

16. Artikel 7.1 a i samma förordning, som i huvudsak återger innehållet i artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13, har följande lydelse:

”Livsmedelsinformation får inte vara vilseledande, i synnerhet

- a) när det gäller vad som är utmärkande för livsmedlet, särskilt dess art, identitet, egenskaper, sammansättning, kvantitet, hållbarhet, ursprungsland eller härkomstplats, framställnings- eller produktionsmetod.”

B. Tysk rätt

17. År 2013 var det enligt den då gällande versionen av 11 § stycke 1 första och andra meningarna punkt 1 i Lebensmittel-, Bedarfsgegenstände- und Futtermittelgesetzbuch (den tyska lagen om livsmedel, basvaror och foder, nedan kallad LFGB) förbjudet att saluföra och göra reklam för livsmedel under vilseledande beteckning eller med hjälp av vilseledande angivelse eller presentation, särskilt användning av vilseledande påståenden vad gäller ursprung eller härkomst. Syftet med denna bestämmelse var att genomföra artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13.

18. Enligt den nu gällande versionen av 11 § stycke 1 punkt 1 LFGB är det förbjudet för den livsmedelsföretagare eller importör som är ansvarig i den mening som avses i artikel 8.1 i förordning nr 1169/2011 att saluföra eller göra reklam för livsmedel med hjälp av information om dessa livsmedel som inte uppfyller kraven i artikel 7.1 i förordning nr 1169/2011, jämförd med punkt 4 i samma artikel.

III. Målet vid den nationella domstolen, tolkningsfrågorna och förfarandet vid domstolen

19. Prime Champ producerar och saluför odlad svamp med uppgiften ”Ursprung: Tyskland”.

20. Processen för att producera svampen består av flera steg. Först skärs och blandas kompostens råämnen i Belgien och Nederländerna under sju till elva dagar. I den andra produktionsfasen pastöriseras och bereds komposten i Nederländerna under fem till sex dagar. Den tredje produktionsfasen består av inympning av kompost med mycelium (svampsporer) under femton dagar. Under den fjärde fasen inleds fruktkroppsbildningen på ett skikt av torv och kalk i odlingslådor i Nederländerna, där svamparna efter tio till elva dagar har växt till 3 mm. Efter cirka femton dagar transporteras odlingslådorna till Tyskland, där Prime Champ genomför den första svampskörden efter en till fem dagar och den andra svampskörden efter tio till femton dagar.

¹³ Det framgår av artikel 286.3 i unionens tullkodex att hänvisningar till gemenskapens tullkodex ska anses som hänvisningar till unionens tullkodex. Sedan den 1 maj 2016 ska hänvisningen till artiklarna 23–26 i gemenskapens tullkodex, som återges i artikel 2.3 i förordning nr 1169/2011, således förstås som en hänvisning till artikel 60 i unionens tullkodex, jämförda med artiklarna 31–36 i delegerad förordning 2015/2446 som förtydligar tillämpningen av artikel 60.

21. Zentrale anser att uppgiften ”Ursprung: Tyskland” på etiketterna till dessa svampar, utan förklarande tillägg, är vilseledande eftersom väsentliga produktions- och odlingssteg, och närmare bestämt produktionscykeln före skörd, inte äger rum i Tyskland och komposten med svampar transporteras till Tyskland först tre dagar före den första skörden, eller ännu senare.

22. Efter att ha sänt en formell underrättelse till Prime Champ i december 2013 väckte Zentrale talan vid Landgericht Ulm (Distriktsdomstolen i Ulm, Tyskland) och yrkade att Prime Champ, vid äventyr av vite, skulle förpliktas att upphöra att erbjuda och/eller saluföra och/eller göra reklam för odlade svampar med uppgiften ”Ursprung: Tyskland”.

23. Nämnda domstol ogillade Zentrales talan och Zentrale överklagade därefter detta avgörande.

24. Överklagandet ogillades av Oberlandesgericht Stuttgart (Regionala överdomstolen i Stuttgart, Tyskland). Denna domstol slog fast att uppgiften ”Ursprung: Tyskland” visserligen är vilseledande, eftersom omsättningskretsen kan förledas att dra slutsatsen att inte bara skörden utan hela produktionen har ägt rum i Tyskland, men att Prime Champ enligt unionslagstiftningen är förpliktad att ange den omtvistade uppgiften om ursprungsland. Enligt artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 och artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 ska skördelandet nämligen anges som ursprungsland för vegetabiliska produkter, och det går således inte att med hänvisning till lagstiftningen om illojal konkurrens klandra Prime Champ för den uppgift som angetts.

25. Zentrale har väckt revisionstalan mot detta avgörande vid Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen).

26. Sistnämnda domstol har emellertid preciserat att eftersom käranden i det nationella målet grundar sin talan på en risk för upprepning kan revisionstalan endast vinna bifall om det beteende som svaranden kritiserar för var rättsstridigt både vid tidpunkten för de faktiska omständigheter som är föremål för den aktuella tvisten, nämligen år 2013, och vid tidpunkten för avgörandet av revisionstalan

27. Den hänskjutande domstolen anser således att revisionstalan kan vinna bifall om den uppgift om ursprungsland som Prime Champ använder strider mot det förbud mot vilseledande som fastställs i artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13, såsom den införlivats genom 11 § stycke 1 första och andra meningarna punkt 1 LFGB, i den lydelse som var tillämplig år 2013, och artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011, jämförd med 11 § stycke 1 första och andra meningarna punkt 1 LFGB, i dess nuvarande lydelse, oberoende av den omständigheten att denna uppgift är obligatorisk enligt bestämmelserna om den gemensamma organisationen av jordbruksmarknaderna, nämligen artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 och artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013.¹⁴

28. Under dessa omständigheter beslutade Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen) genom beslut av den 21 september 2017, som inkom till domstolen den 7 december 2017, att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) Ska begreppet ursprungsland enligt artikel 113a.1 i [förordning nr 1234/2007] och artikel 76.1 i [förordning nr 1308/2013] fastställas utifrån definitionerna i artikel 23 och följande artiklar i [gemenskapens tullkodex] och artikel 60 i [unionens tullkodex]?”

¹⁴ I detta avseende har den hänskjutande domstolen angett att om Prime Champs anses ha brutit mot dessa bestämmelser följer att detta företag har tillämpat en otillbörlig affärsmetod i den mening som avses i Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb (lag mot illojal konkurrens, nedan kallad UWG), i synnerhet i den mening som avses i 3 § jämförd med 4 § punkt 11 UWG i dess lydelse år 2013, och 3 § UWG i dess nuvarande lydelse. I dessa bestämmelser anges att särskilt den som överträder en lagbestämmelse vars syfte bland annat är att reglera beteendet på marknaden i marknadsaktörernas intresse gör sig skyldig till illojal konkurrens. UWG har införlivat Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG av den 11 maj 2005 om otillbörliga affärsmetoder som tillämpas av näringsidkare gentemot konsumenterna på den inre marknaden och om ändring av rådets direktiv 84/450/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG, 98/27/EG och 2002/65/EG samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2006/2004 (direktivet om otillbörliga handelsmetoder) (EUT L 149, 2005, s. 22).

- 2) Är odlad svamp som har skördats i landet av inhemskt ursprung enligt artikel 23 i [gemenskapens tullkodex] och artikel 60.1 i [unionens tullkodex] om väsentliga produktionsfaser har skett i andra EU-medlemsstater och den odlade svampen har transporterats till landet högst tre dagar före den första skörden?
- 3) Är förbudet mot vilseledande enligt artikel 2.1 a i) i [direktiv 2000/13] och artikel 7.1 a i [förordning nr 1169/2011] tillämpligt på den föreskrivna ursprungsdeklarationen enligt artikel 113a.1 i [förordning nr 1234/2007] och artikel 76.1 i [förordning nr 1308/2013]?
- 4) Är det tillåtet att komplettera den föreskrivna ursprungsdeklarationen enligt artikel 113a.1 i [förordning nr 1234/2007] och artikel 76.1 i [förordning nr 1308/2013] med förklarande tillägg, för att förhindra vilseledande, vilket är förbjudet enligt artikel 2.1 a i) i [direktiv 2000/13] och artikel 7.1 a i [förordning nr 1169/2011]?"

29. Zentrale, Prime Champ, den tyska, den franska och den italienska regeringen samt Europeiska kommissionen har ingett skriftliga yttranden till domstolen. Samma parter, utom den franska och den italienska regeringen, närvarade vid förhandlingen den 23 januari 2019.

IV. Bedömning

A. Inledande anmärkningar

30. Genom sina fyra frågor vill den hänskjutande domstolen få klarhet i förhållandet mellan de unionsrättsliga bestämmelserna om ursprungsland för frukt och grönsaker avsedda att säljas färska till konsumenter, vilka är fördelade på tre olika lagstiftningsområden, nämligen jordbrukslagstiftningen, tulllagstiftningen och konsumentskyddslagstiftningen.

31. De unionsrättsliga bestämmelser det här rör sig om är närmare bestämt för det första den bestämmelse om uppgift om ursprungsland för saluföring av frukt och grönsaker som införts i artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 och artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013, för det andra de definitioner avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor som anges i artiklarna 23–26 i gemenskapens tullkodex och i artikel 60 i unionens tullkodex, jämförd med artiklarna 31–36 i delegerad förordning 2015/2446, och för det tredje det förbud mot att vilseleda konsumenter i fråga om ursprungsland som föreskrivs i artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13 och i artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011.

32. Genom sin första och sin andra fråga vill den hänskjutande domstolen få klarhet i förhållandet mellan den uppgift om ursprungsland för saluföring av färska frukt och färska grönsaker som anges i jordbrukslagstiftningen och de definitioner avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor som föreskrivs i tullkodexarna¹⁵, framför allt för att få svar på huruvida Prime Champ ska ange Tyskland som ursprungsland för den odlade svamp som är i fråga i det nationella målet (avsnitt B).

33. Även om så skulle vara fallet vill den hänskjutande domstolen, genom sin tredje och sin fjärde fråga, få svar på huruvida den uppgift om ursprungsland som Prime Champ använder, utan något förklarande tillägg om att väsentliga steg i processen för att producera svampen äger rum i andra medlemsstater, dock inte strider mot förbudet mot vilseledande i konsumentskyddslagstiftningen (avsnitt C).¹⁶

¹⁵ Tillsammans, gemenskapens tullkodex och unionens tullkodex jämförda med delegerad förordning 2015/2446.

¹⁶ Se punkt 27 i förevarande förslag till avgörande.

34. Med tanke på att revisionstalan enligt den hänskjutande domstolen endast kan vinna bifall om det beteende som Prime Champ kritiseras för var rättsstridigt både vid tidpunkten för de faktiska omständigheter som är föremål för den aktuella tvisten, nämligen år 2013, och vid tidpunkten för beslutet om revisionstalan,¹⁷ är det nödvändigt att bedöma frågorna med beaktande av både de bestämmelser som gällde 2013 och de nuvarande bestämmelserna.

B. Förhållandet mellan begreppet ursprungsland i jordbrukslagstiftningen och definitionerna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor i tullkodexarna (den första och den andra frågan)

35. I förordningarna nr 1234/2007 och nr 1308/2013 om upprättande av en gemensam organisation av jordbruksmarknaderna fastställs handelsnormer för jordbruksprodukter. Vad gäller saluföring av produkter inom sektorn för frukt- och grönsaker som är avsedda att säljas färska till konsumenter föreskrivs i artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 och artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 att sådana produkter endast får saluföras om ursprungslandet anges.

36. Varken förordning nr 1234/2007 eller förordning nr 1308/2013 innehåller någon definition av begreppet ursprungsland i den mening som avses i dessa förordningar. Inte heller genomförandeförordning (EU) nr 543/2011¹⁸ innehåller någon sådan definition.

37. Genom sin första fråga vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida det för att fastställa ursprungslandet för frukt och grönsaker i den mening som avses i artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 och artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 är nödvändigt att hänvisa till de definitioner som anges i tullkodexarna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor (avsnitt 1). Om så är fallet vill den hänskjutande domstolen genom sin andra fråga få klarhet i huruvida det land som den odlade svampen skördas i är dess ursprungsland enligt dessa definitioner, även om viktiga steg i produktionsprocessen äger rum i en annan medlemsstat (avsnitt 2).

1. Huruvida definitionerna i tullkodexarna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor kan tillämpas för att definiera begreppet ursprungsland i jordbrukslagstiftningen (den första frågan)

38. För det första erinrar jag om att det av domstolens fasta praxis framgår att det för att fastställa innebörden och räckvidden av en unionsrättslig bestämmelse är nödvändigt att vid tolkningen av bestämmelsen inte bara beakta dess lydelse, utan också dess sammanhang och de syften som eftersträvas med de föreskrifter som den ingår i.¹⁹

39. Av detta följer att begreppet ursprungsland i artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 och artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 ska tolkas mot bakgrund av andan och syftet med dessa bestämmelser och de föreskrifter som de ingår i. Som Centrale har påpekat hänvisar dessa inte till begreppet ursprungsland i den mening som avses i tullkodexarna.

40. Jag konstaterar dock att en sådan hänvisning förekommer i tullkodexarna.

41. I artikel 59 c i unionens tullkodex anges nämligen att bestämmelserna i artikel 60 om fastställande av icke-förmånsberättigande ursprung för varor ska tillämpas på andra unionsåtgärder som rör varors ursprung.

¹⁷ Se punkt 26 i förevarande förslag till avgörande.

¹⁸ Kommissionens genomförandeförordning av den 7 juni 2011 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1234/2007 vad gäller sektorn för frukt och grönsaker och sektorn för bearbetad frukt och bearbetade grönsaker (EUT L 157, 2011, s. 1), som tillämpas sedan den 22 juni 2011.

¹⁹ Se, exempelvis, dom av den 17 oktober 1995, Leifer m.fl. (C-83/94, EU:C:1995:329, punkt 22), dom av den 7 juni 2005, VEMW m.fl. (C-17/03, EU:C:2005:362, punkt 41), och dom av den 15 april 2010, Fundación Gala-Salvador Dalí och VEGAP (C-518/08, EU:C:2010:191, punkt 25)..

42. I likhet med kommissionen anser jag att artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 ska anses utgöra en sådan åtgärd. Jag noterar i detta avseende att artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 är en unionsrättslig bestämmelse som rör varors ursprung, vilket är det enda villkor som enligt artikel 59 c i unionens tullkodex krävs för att denna bestämmelse ska vara tillämplig.

43. Det går att hitta stöd för denna uppfattning i förordning nr 1169/2011, som syftar till att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå när det gäller livsmedelsinformation.²⁰ I artikel 2.3 i nämnda förordning, som rör uppgift om ett livsmedels ursprungsland i den mening som avses i förordningen, hänvisas till de definitioner av icke-förmånsberättigande ursprung för varor som anges i tullkodexarna. Av skäl 33 i samma förordning framgår att denna hänvisning från lagstiftarens sida motiveras av att dessa definitioner är något som "livsmedelsföretagare ... känner till väl".

44. Som Prime Champ, den franska regeringen och kommissionen har påpekat är den omständigheten att lagstiftaren inom ramen för förordning nr 1169/2011, som syftar till att skydda konsumenterna, har valt att hänvisa till dessa definitioner i tullkodexarna ett tydligt tecken på att en sådan hänvisning även kan tillämpas när det gäller artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 och artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013, som innehåller ett liknande konsumentskyddsmål.²¹

45. Vad beträffar gemenskapens tullkodex påpekas att denna inte innehåller någon bestämmelse som motsvarar artikel 59 c i unionens tullkodex. Emellertid anser jag att den förstnämnda innehåller en princip som motsvarar nämnda bestämmelse i unionens tullkodex. Av förarbetena till artikel 59 c i unionens tullkodex framgår nämligen att syftet med denna bestämmelse är att *klargöra* att reglerna om icke-förmånsberättigande ursprung också är relevanta för tillämpningen av andra gemenskapsåtgärder som rör varors ursprung, vilket enligt min mening tyder på att en sådan princip även föreskrevs i gemenskapens tullkodex.²²

46. Mot bakgrund av ovanstående är det således nödvändigt att avvisa Zentrales argument att den omständigheten att förordning nr 1234/2007 och förordning nr 1308/2013 inte hänvisar till tullkodexarna vad gäller begreppet ursprungsland innebär att de definitioner som anges i dessa förordningar inte kan tillämpas.

47. I likhet med Prime Champ, den franska och den italienska regeringen²³ och kommissionen föreslår jag därför att domstolen ska besvara den första frågan på så sätt att artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 och artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 ska tolkas så, att det för att definiera begreppet ursprungsland i dessa bestämmelser är nödvändigt att hänvisa till de definitioner för icke-förmånsberättigande ursprung för varor som fastställs i artiklarna 23–26 i gemenskapens tullkodex och artikel 60 i unionens tullkodex, jämförd med artiklarna 31–36 i delegerad förordning nr 2015/2446.

20 Se artikel 1.1 i förordning nr 1169/2011.

21 Detta följer av skäl 49 i förordning nr 1234/2007, där det fastställs att tillämpningen av handelsnormer för jordbruksprodukter kan bidra till att förbättra de ekonomiska villkoren för produktionen och saluföringen av dessa produkter samt produkternas kvalitet, vilket ligger i producenternas, handelsidkarnas och konsumenternas intresse. Samma sak konstateras i skäl 64 i förordning nr 1308/2013, och i skäl 65 i samma förordning anges även att det är lämpligt att upprätthålla handelsnormerna för varje sektor för att ta hänsyn till konsumenternas förväntningar och bidra till bättre ekonomiska villkor för produktion och saluföring av produkter och bättre produktkvalitet.

22 Se förslaget till Europaparlamentets och rådets förordning (EEG) av den 30 november 2005 om fastställande av en tullkodex för gemenskapen (moderniserad tullkodex), s. 10 (KOM(2005) 608 slutlig).

23 Jag noterar att den tyska regeringen inskränkte sig till att besvara den tredje och den fjärde frågan.

2. Huruvida definitionerna i tullkodexarna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor kan tillämpas för att fastställa ursprungsland för odlad svamp i den mening som avses i jordbrukslagstiftningen (den andra frågan)

48. I likhet med Prime Champ, den franska och den italienska regeringen och kommissionen anser jag att svamparnas ursprungsland enligt definitionerna i tullkodexarna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor är det land de skördas i, även om väsentliga steg i produktionsprocessen äger rum i andra medlemsstater och svamparna transporteras till det område där de skördas först tre dagar före den första skörden, eller ännu senare.

49. Till att börja med påpekar jag att utgångspunkten måste vara att ordet grönsaker, i artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 och artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013, som rör den gemensamma organisationen av jordbruksmarknaderna, omfattar sådana odlade svampar som de som är i fråga i det nationella målet.²⁴

50. Av mitt förslag till svar på den första frågan följer vidare att ursprungsland i den mening som avses i dessa bestämmelser ska fastställas i enlighet med definitionerna i tullkodexarna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor.

51. I artikel 23.1 i gemenskapens tullkodex och artikel 60.1 i unionens tullkodex föreskrivs att varor som är helt framställda i ett enda land eller territorium ska anses ha sitt ursprung i det landet eller territoriet. I artikel 23.2 a–j i gemenskapens tullkodex och artikel 31 a–j i delegerad förordning 2015/2446 återges en förteckning över olika varor som anses vara helt framställda i ett enda land.

52. När det gäller vegetabiliska produkter följer det av artikel 23.2 b i gemenskapens tullkodex att dessa är helt framställda i det land där de skördas. Samma bestämmelse återfinns i artikel 31 b i delegerad förordning 2015/2446. Med andra ord följer det av dessa bestämmelser att vegetabiliska produkter ska anses ha sitt ursprung i det land där de skördas.

53. Kommissionen och den tyska regeringen har i detta avseende framhållit hur atypiskt det nationella målet är, och påpekat att det ligger i frukt och grönsakers natur att skördelandet i de flesta fall är samma land som det land där samtliga produktionssteg före skörden ägde rum.²⁵

54. Vid förhandlingen uppgav kommissionen i detta avseende att ”gränsöverskridande” produktion av svamp är ett nytt fenomen. År 2015, då delegerad förordning 2015/2446 utarbetades, hade kommissionen ingen tanke på att lagstifta om denna produktionsmetod. På en direkt fråga vid förhandlingen om varför det fortfarande saknas bestämmelser som reglerar denna produktionsmetod förklarade kommissionen att denna process ännu inte i tillräcklig utsträckning har avspeglats i lagstiftningen. Prime Champ förklarade å sin sida vid samma förhandling att företaget använt denna produktionsmetod sedan 2012 och att det inte är det enda företag som använder denna metod.

24 Inom ramen för den gemensamma organisationen av marknaderna för jordbruksprodukter omfattar nämligen artikel [1.1 i] i förordning nr 1234/2007 och artikel 1.2 i) i förordning nr 1308/2013 produkter inom sektorn för frukt- och grönsaker, som definieras i del IX i bilaga I till dessa förordningar. I dessa bilagor anges i samband med produktbeskrivningen för sektorn för frukt och grönsaker enligt KN-nummer ex 0709 ”Andra grönsaker, färska eller kyllda”. I kapitel 7 i bilaga I till Kombinerade nomenklaturen anges ”Svampar” med kod 0709 51.

25 Den tyska regeringen har närmare bestämt förklarat att det enligt dess produktionsspecialister endast i sällsynta fall är möjligt och fördelaktigt att transportera frukt eller grönsaker under odlingsfasen, såsom i det nationella målet, och att en gränsöverskridande produktion därför i regel är omöjlig eller i varje fall olönsam. Bortsett från odlade svampar, som det är lätt att transportera, har den tyska regeringen uppgett att så vitt den vet är endiver den enda gröda som produceras på samma sätt. Vid förhandlingen anförde kommissionen å sin sida hydroponisk odling och odling av kryddväxter som exempel på en liknande situation. Vad gäller dessa produkter förklarade kommissionen att de kan säljas till konsumenter tillsammans med sitt växtmedium och således utan att de egentligen ha skördats innan de saluförs.

55. Jag anser emellertid att dessa överväganden inte gör det möjligt att avvika från ordalydelsen i artikel 23.2 b i gemenskapens tullkodex och artikel 31 b i delegerad förordning nr 2015/2446, i vilka det tydligt anges att ursprungslandet för vegetabiliska produkter endast beror på var de har skördats. Med beaktande av dessa bestämmelser är det enligt kommissionen nödvändigt att utgå från att lagstiftaren inte fäster någon vikt vid den omständigheten att de produktionssteg som föregår skörden äger rum i en eller flera andra medlemsstater.

56. Följaktligen är det nödvändigt att avvisa det argument som Zentrale har anfört, enligt vilket det följer av systematiken i artiklarna 23 och 24 i gemenskapens tullkodex och motsvarande bestämmelser i unionens tullkodex att möjligheten att tillämpa definitionerna i tullkodexarna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor är förenad med villkoret att varorna ska vara *helt* framställda i ett enda land.

57. Framför allt kan artikel 24 i gemenskapens tullkodex och motsvarande bestämmelse i artikel 60 i unionens tullkodex jämförd med artikel 32 i delegerad förordning nr 2015/2446 inte leda till ett annat resultat. Dessa bestämmelser om ursprung för varor vars produktion har ägt rum i flera länder eller territorier är nämligen inte tillämpliga på färsk grönsaker, såsom de svampar som är i fråga i det nationella målet.²⁶

58. Jag föreslår därför att domstolen ska besvara den andra tolkningsfrågan på så sätt att artikel 23.1 och 23.2 b i förordning nr 1234/2007 och artikel 60.1 i unionens tullkodex, jämförd med artikel 31 b i delegerad förordning 2015/2446, ska tolkas så, att ursprungslandet för odlad svamp är skördlandet i den mening som avses i dessa bestämmelser, oberoende av den omständigheten att väsentliga steg i produktionsprocessen äger rum i andra EU-medlemsstater och att svamparna transporteras till det område där de skördas först tre dagar före den första skörden, eller ännu senare.

C. Förhållandet mellan förbudet mot vilseledande i konsumentskyddslagstiftningen och kravet på uppgift om ursprungsland i jordbrukslagstiftningen (den tredje och den fjärde frågan)

1. Inledande anmärkningar

59. Jag erinrar om att den hänskjutande domstolen med sin tredje och sin fjärde fråga vill få klarhet i huruvida det ursprungsland som anges av Prime Champ, utan förklarande tillägg om produktionsplatsen, strider mot det förbud mot att vilseleda konsumenter som anges i artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13 och i artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011.

60. Av beslutet om hänskjutande framgår att den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida den uppgift om ursprungsland som föreskrivs i jordbrukslagstiftningen bör betraktas som *lex specialis* i förhållande till förbudet mot vilseledande, och att direktivet därför inte är tillämpligt vid fastställandet av ursprungsland (den tredje frågan). Om domstolen besvarar denna fråga på så sätt att kravet på att ange ursprungsland i jordbrukslagstiftningen är tillämpligt parallellt med förbudet mot att vilseleda frågar sig den hänskjutande domstolen vidare huruvida det är *tillåtet* att komplettera beteckningarna med förklarande tillägg, för att förhindra att konsumenten vilseleds i den mening som avses i ovan nämnda bestämmelser (den fjärde frågan).²⁷

²⁶ Vad gäller frukt och grönsaker framgår det av artikel 32 i delegerad förordning nr 2015/2446 jämförd med kapitel 20 i bilaga 22–01 till nämnda förordning, till vilken artikel 32 i förordningen hänvisar, att sådana produkter omfattas av dessa bestämmelser i den mån det rör sig om en blandning av vegetabiliska produkter, till exempel fruktjuice. Även om gemenskapens tullkodex inte innehåller någon sådan bestämmelse anser jag att artikel 24 bör förstås på samma sätt, om inte annat anges.

²⁷ Den hänskjutande domstolen har som exempel nämnt en hänvisning till de produktionssteg som utförs i andra medlemsstater.

61. Enligt min mening är den sistnämnda frågan, såsom denna är formulerad, inte avgörande för att besvara frågan huruvida den uppgift om ursprungsland som Prime Champ använder utan förklarande tillägg strider mot förbudet mot vilseledande av konsumenter. Detta skulle vara fallet om jordbrukslagstiftningen på ett uttömmande sätt reglerade ursprungslandet för frukt och grönsaker.²⁸ Jag anser dock inte att så är fallet.

62. I själva verket finns det ingenting i jordbrukslagstiftningen som hindrar ett företag från att lägga till förklarande anmärkningar till uppgiften om ursprungsland, så länge dessa inte i sig vilseleder konsumenten. I detta avseende bör det erinras om att varje inskränkning av utövandet av den grundläggande rätt till yttrandefrihet som föreskrivs i artikel 11.1 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) – och som även innebär skydd för ”kommersiell kommunikation” – enligt artikel 52.1 i stadgan ska vara ”föreskriven i lag”.

63. Mot bakgrund av dessa överväganden ska den fjärde frågan förstås så, att den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida *avsaknaden* av sådana förklarande tillägg är vilseledande i den mening som avses i artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13 och artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011.²⁹

64. För att ge den hänskjutande domstolen ett användbart svar, så att den kan avgöra den tvist som har anhängiggjorts vid den, räcker det enligt min mening att EU-domstolen besvarar den fjärde frågan. Även om det antas att artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011 och artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13 kan tillämpas anser jag, som jag kommer att förklara närmare nedan, att avsaknaden av förklarande tillägg till uppgiften ursprungsland, såsom i det nationella målet, under alla omständigheter inte är vilseledande i den mening som avses i dessa bestämmelser.³⁰

65. I det följande kommer jag därför att begränsa mig till att kortfattat förklara varför jag hyser allvarliga tvivel beträffande huruvida dessa bestämmelser kan tillämpas i en sådan situation som den som är i fråga i det nationella målet (avsnitt 2), innan jag besvarar den fjärde frågan (avsnitt 3).

2. Huruvida artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011 och artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13 är tillämpliga

66. I likhet med den hänskjutande domstolen anser jag att frågan huruvida jordbrukslagstiftningens krav på uppgift om ursprungsland bör betraktas som *lex specialis* i förhållande till förbudet mot vilseledande, bör besvaras med beaktande av artikel 1.4 i förordning nr 1169/2011. I denna artikel, i vilken förordningens tillämpningsområde fastställs, anges att förordningen ”ska tillämpas utan att det påverkar tillämpningen av de märkningskrav som föreskrivs i särskilda unionsbestämmelser om vissa livsmedel”.³¹

28 I så fall skulle den uppgift om ursprungsland som Prime Champ använder, utan att ange några andra upplysningar, inte strida mot förbudet mot vilseledande av konsumenter, eftersom Prime Champ under alla omständigheter inte skulle kunna komplettera denna uppgift med förklarande tillägg.

29 Jag erinrar om att det följer av fast praxis att enligt det förfarande för samarbete mellan nationella domstolar och EU-domstolen som införts genom artikel 267 FEUF ankommer det på EU-domstolen att ge den nationella domstolen ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva. I detta syfte kan EU-domstolen behöva omformulera de frågor som hänskjutits (se, exempelvis, dom av den 29 november 2018, baumgarten sports & more, C-548/17, EU:C:2018:970, punkt 22).

30 Jag erinrar om att revisionstalan i det nationella målet enligt den hänskjutande domstolen endast kan vinna bifall om det beteende som Prime Champ klandras för var olagligt både enligt artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13 och enligt artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011. För att den hänskjutande domstolen ska få ett användbart svar, som gör det möjligt för den domstolen att avgöra det mål som den ska pröva, räcker det därför i princip att EU-domstolen besvarar den fjärde frågan på grundval av artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011.

31 Jag påpekar att artikel 73 i förordning nr 1308/13 även innehåller en bestämmelse om tillämpningsområdet för handelsnormerna. I denna bestämmelse föreskrivs närmare bestämt att handelsnormerna ska tillämpas ”[u]tan att det påverkar tillämpningen av andra bestämmelser beträffande jordbruksprodukter ...”. Med hänsyn till att förordning nr 1169/2011 endast är tillämplig i den utsträckning som föreskrivs i den sistnämnda förordningen är artikel 73 i förordning nr 1308/13 inte relevant för bedömningen av huruvida artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011 är tillämplig.

67. Mot bakgrund av skäl 8 i förordning nr 1169/2011, i vilket det anges att "[d]e allmänna märkningskraven kompletteras med ett antal bestämmelser som gäller ... under vissa omständigheter eller vissa kategorier av livsmedel ..." anser jag att artikel 1.4 i samma förordning ska förstås så, att den bestämmelsen i princip gäller parallellt med de särskilda bestämmelserna om vissa livsmedel.

68. Vissa begränsningar måste dock göras vad gäller denna premiss.

69. Kommissionen har vid förhandlingen i huvudsak gjort gällande att enligt en bokstavlig, teleologisk och systematisk tolkning av artikel 1.4 i förordning nr 1169/2011 ska uttrycket "utan att det påverkar" förstås så, att förordning nr 1169/2011 är tillämplig parallellt med de särskilda bestämmelser som gäller för vissa livsmedel, så länge dessa inte *står i strid* med bestämmelserna i förordning nr 1169/2011. Såsom jag tolkar kommissionens argument föreligger en sådan motsättning endast såvida tillämpningen av särskilda bestämmelser *utgör hinder för* en parallell tillämpning av förordning nr 1169/2011. Enligt kommissionen föreligger en sådan motsättning inte i förevarande mål, eftersom "Ursprung: Tyskland" kan användas samtidigt som förklarande tillägg.³²

70. Till skillnad från kommissionen anser jag att det finns övertygande argument till stöd för ståndpunkten att artikel 1.4 i förordning nr 1169/2011 inte ska begränsas till situationer där det råder en verklig *motsättning* i den mening som kommissionen har anfört.

71. Den omständigheten att förordning nr 1169/2011 inte påverkar särskilda bestämmelser om märkning innebär nämligen att denna förordning inte kan utgöra hinder för tillämpningen av sådana särskilda bestämmelser. Enligt min mening är artikel 1.4 i förordning nr 1169/2011 därför i grund och botten ett uttryck för principen om *lex specialis*.

72. Mot bakgrund av denna princip anser jag dessutom att en parallell tillämpning av förordning nr 1169/2011 är utesluten, eftersom detta skulle beröva en särskild bestämmelse om märkning dess ändamålsenliga verkan.

73. Enligt min mening skulle så bli fallet om artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011 kunde tillämpas på en sådan situation som den i det nationella målet. Artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 utgör nämligen en särskild bestämmelse om märkning i den mening som avses i artikel 1.4 i förordning nr 1169/2011,³³ och jag anser – som jag kommer att redogöra för i avsnitt 3 i förevarande förslag till avgörande, särskilt i punkterna 82 och 83 – att lagstiftaren i artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 tydligt har fastställt att ursprungslandet för färska frukter och grönsaker är det land de skördas i.

74. Om artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011 ändå är tillämplig, så att den uppgift om ursprungsland som har tillhandahållits i enlighet med artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 kan vara vilseledande i den mening som avses i den förstnämnda bestämmelsen, berövas artikel 76.1 i förordning nr 1308/2013 enligt min uppfattning sin ändamålsenliga verkan.

32 Kommissionen förefaller således åberopa en tolkning som påminner om tolkningen i artikel 3.4 i direktiv 2005/29, enligt vilken "[o]m bestämmelserna i detta direktiv står i strid med andra [unions]bestämmelser som reglerar specifika aspekter av otillbörliga affärsmetoder, skall de senare ha företräde och tillämpas på dessa specifika aspekter". Domstolen har således slagit fast att en intressekonflikt i den mening som avses i artikel 3.4 i direktiv 2005/29 enbart föreligger då de särskilda bestämmelserna på ett uttömmande sätt reglerar information till konsumenterna, så att andra upplysningar inte kan läggas till. Se dom av den 25 juli 2018, Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599, punkterna 34–36), och dom av den 13 september 2018, Wind Tre och Vodafone Italia (C-54/17 och C-55/17, EU:C:2018:710, punkterna 60 och 61). I detta hänseende påpekas att, med hänsyn till att jordbrukslagstiftningen inte på ett uttömmande sätt reglerar ursprungslandet för frukt och grönsaker, frågan om tillämpligheten av förbudet mot att vilseleda i den mening som avses i artikel 7.1 i direktiv 2005/29, såsom det som avses artikel 2.1 a i i direktiv 2000/13 och artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011, inte aktualiseras i förevarande fall.

33 Förordning nr 1169/2011 innehåller sålunda allmänna och horisontella bestämmelser som gäller för alla livsmedel, medan de särskilda och vertikala bestämmelserna, som endast gäller för vissa livsmedel, fastställs inom ramen för de bestämmelser som behandlar dessa varor, se för ett liknande resonemang skäl 12 i denna förordning. Det framgår av skäl 32 i nämnda förordning att handelsnormerna för produkter inom frukt- och grönsakssektorn utgör sådana vertikala bestämmelser.

75. Vad gäller direktiv 2000/13 påpekar jag att artikel 1.4 i förordning nr 1169/2011 saknar motsvarighet i det direktivet. Trots det anser jag att en motsvarande princip som den som föreskrivs i denna artikel även gäller för direktiv 2000/13. Det finns inget i förarbetena till förordning nr 1169/2011 som tyder på att denna syftade till att ändra direktivet på denna punkt och det är därför lämpligt att inkludera artikel 1.4 som en kodifiering av den princip om *lex specialis* som redan är tillämplig enligt direktiv 2000/13. Med andra ord anser jag att överväganden liknande dem som jag har redogjort för ovan i samband med förordning nr 1169/2011 även gäller för artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13, i förhållande till artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007.

3. Tillämpningen av artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011 och artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13

76. Artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011 förbjuder vilseledande livsmedelsinformation i fråga om ursprungsland.

77. Jag anser för det första att detta förbud omfattar vilseledande underlåtenhet. Uttrycket livsmedelsinformation definieras i artikel 2.2 a i nämnda förordning som "all information om ett livsmedel som görs tillgänglig för slutkonsumenterna genom en etikett, annat åtföljande material eller andra metoder, inklusive moderna tekniska verktyg eller muntlig kommunikation". Även om denna definition inte formellt omfattar underlåtenhet att lämna information, bör utgångspunkten vara att sådan underlåtenhet omfattas eftersom den kan vilseleda konsumenten i fråga om livsmedlets ursprungsland.³⁴

78. Vad därefter gäller begreppet "vilseledande" för konsumenter i den mening som avses artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011, påpekar jag att denna bestämmelse inte innehåller någon definition av detta begrepp. I likhet med definitionen av vilseledande underlåtenhet i artikel 7.1 i direktiv 2005/29 anser jag att begreppet vilseledande i artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011 ska förstås så, att det omfattar sådan väsentlig information som genomsnittskonsumenten, beroende på sammanhanget, behöver för att fatta ett välgrundat affärsbeslut och därigenom medför, eller sannolikt kommer att medföra, att genomsnittskonsumenten fattar ett affärsbeslut som denne annars inte skulle ha fattat.

79. Även om förordning nr 1169/2011 inte innehåller någon sådan definition påpekar jag att underlåtenhet att lämna väsentlig information som genomsnittskonsumenten behöver i sig kan vilseleda konsumenten. Såsom jag har förklarat nedan i fotnot 34, syftar dessutom förordning nr 1169/2011, i likhet med direktiv 2005/29, till att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå.

80. Slutligen påpekar jag att det i artikel 2.3 i förordning nr 1169/2011 anges att det med ett livsmedels ursprungsland i den mening som avses i förordningen avses ett livsmedels ursprung enligt definitionerna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor i tullkodexarna.

81. Enligt min mening kan underlåtenhet att lämna förklarande anmärkningar till en uppgift om ursprungsland som angetts i enlighet med definitionerna i tullkodexarna, såsom i förevarande mål, inte betraktas som sådan väsentlig information för genomsnittskonsumenten att denne vilseleds i fråga om ursprungslandet i den mening som avses i artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011.

³⁴ Se, för ett liknande resonemang, artikel 26.2 a i förordning nr 1169/2011, enligt vilken uppgift om ursprungsland är obligatorisk enligt detta instrument i de fall där underlåtenhet att lämna denna uppgift skulle kunna vilseleda konsumenten i fråga om livsmedlets ursprungsland. Dessutom omfattar begreppet vilseledande affärsmetoder i den mening som avses i artikel 7.1 i direktiv 2005/29 vilseledande underlåtenhet. Jag erinrar om att detta direktiv, i likhet med förordning nr 1169/2011, syftar till att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå.

82. Lagstiftaren har nämligen klart och tydligt fastställt ett livsmedels ursprungsland i den mening som avses i förordning nr 1169/2011 genom hänvisningen till tullkodexarna i artikel 2.3 i denna förordning.³⁵ Vad gäller vegetabiliska produkter har lagstiftaren uttryckligen fastställt att ursprungslandet för dessa produkter är landet där de skördas. Genom sitt val har lagstiftaren samtidigt valt att *inte* lägga vikt vid att produktionen av sådana produkter i princip kan ske i olika länder. I det avseendet erinrar jag om att lagstiftaren har behållit denna regel även efter att denne har fått kännedom om den ”gränsöverskridande” produktionsmetod som används vid odling av svampar.

83. Jag konstaterar därför att det följer av artikel 7.1 a, jämförd med artikel 2.3, i förordning nr 1169/2011 och de definitioner avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor som anges i tullkodexarna att sådan information inte kan anses vara väsentlig för genomsnittskonsumerten.³⁶

84. Denna slutsats stöds för övrigt av den omständigheten att kommissionen endast har antagit andra bestämmelser om angivande av ursprungsland för färskt, kylt eller fryst kött av svin, får, get och fjäderfä. Sådana bestämmelser föreskrivs närmare bestämt i genomförandeförordning (EU) nr 1337/2013³⁷ med motiveringen att tillämpningen av definitionerna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor i tullkodexarna inte skulle ge konsumenterna tillräcklig information om köttets ursprung, när köttet kommer från djur som har fötts, uppfötts och slaktats i olika länder.³⁸

85. Även om jag till fullo kan förstå Zentrales argument att konsumenter bör informeras om när väsentliga steg i en produkts produktionsprocess äger rum i olika länder, konstaterar jag mot bakgrund av ovanstående att lagstiftaren inte har ansett att dessa uppgifter är väsentliga och därför troligen kommer att vilseleda konsumenten om ursprungsland i den mening som avses i artikel 7.1 a i förordning nr 1169/2011.

86. Det är följaktligen nödvändigt att underkänna kommissionens argument att det ankommer på de nationella domstolarna att i konkreta fall avgöra huruvida en sådan uppgift om ursprungsland som den som är i fråga i det nationella målet leder till att konsumenterna vilseleds. En sådan hållning kan nämligen hota lagstiftarens ovannämnda valfrihet.

87. Vad gäller artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13 anser jag att liknande överväganden som de som jag redogjort för ovan ska tillämpas på denna bestämmelse. Även om direktiv 2000/13 inte innehåller någon definition av ursprungsland i den mening som avses i det direktivet,³⁹ kan denna omständighet inte leda till en annan slutsats, eftersom en sådan definition alltså framgår av artikel 113a.1 i förordning nr 1234/2007 jämförd med artikel 23.2 b i gemenskapens tullkodex. Härav följer att en märkning enligt definitionerna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor i gemenskapens tullkodex inte är vilseledande i den mening som avses i artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13.

88. Jag föreslår därför att domstolen ska besvara den fjärde tolkningsfrågan på så sätt att artikel 7.1 a förordning nr 1169/2011 och artikel 2.1 a i) i direktiv 2000/13 ska tolkas så, att inte rör sig om ”vilseledande” av konsumenterna i den mening som avses i dessa bestämmelser om den uppgift om ursprungsland som har fastställts i enlighet med definitionerna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor i tullkodexarna inte kompletteras med förklarande tillägg.

35 Jag påpekar att denna definition infördes genom förordning nr 1169/2011 med motiveringen att avsaknaden av en sådan definition i direktiv 2000/13 skulle leda till osäkerhet och tvetydighet, såväl för konsumenter och näringen som för medlemsstaterna (se ”Impact assessment report on general food labelling issues”, SEK(2008) 92, s. 21, som åtföljde förslaget till förordning nr 1169/2011).

36 Se för ett liknande resonemang dom av den 25 juli 2018, Dyson (C-632/16, EU:C:2018:599, punkterna 42–44)

37 Kommissionens genomförandeförordning av den 13 december 2013 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 vad gäller angivande av ursprungsland eller härkomstplats för färskt, kylt eller fryst kött av svin, får, get och fjäderfä (EUT L 335, 2013, s. 19).

38 Se skäl 3 i genomförandeförordning nr 1337/2013.

39 Se fotnot 35 i förevarande förslag till avgörande.

V. Förslag till avgörande

89. Mot bakgrund av vad som ovan anförts föreslår jag att domstolen ska besvara de frågor som Bundesgerichtshof (Federala högsta domstolen, Tyskland) har ställt på följande sätt:

- 1) Artikel 113a.1 rådets förordning (EG) nr 1234/2007 av den 22 oktober 2007 om upprättande av en gemensam organisation av jordbruksmarknaderna och om särskilda bestämmelser för vissa jordbruksprodukter (förordningen om en samlad marknadsordning) ska tolkas så, att det för att definiera begreppet ursprungsland i dessa bestämmelser är nödvändigt att hänvisa till de definitioner för icke-förmånsberättigande ursprung för varor som fastställs i artiklarna 23–26 i rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen.

Artikel 76.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 ska tolkas så, att det för att definiera begreppet ursprungsland i denna bestämmelse är nödvändigt att hänvisa till de definitioner för icke-förmånsberättigande ursprung för varor som fastställs i artikel 60 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 av den 9 oktober 2013 om fastställande av en tullkodex för unionen, jämförd med artiklarna 31–36 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/2446 av den 28 juli 2015 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 vad gäller närmare regler avseende vissa bestämmelser i unionens tullkodex.

- 2) Artikel 23.1 och 23.2 b i förordning nr 2913/92 och artikel 60.1 i förordning nr 952/2013, jämförd med artikel 31 b i delegerad förordning (EU) 2015/2446, ska tolkas så, att ursprungslandet för odlad svamp är skördlandet i den mening som avses i dessa bestämmelser, oberoende av den omständigheten att viktiga steg i produktionsprocessen äger rum i andra EU-medlemsstater och att svamparna transporteras till det område där de skördas först tre dagar före den första skörden, eller ännu senare.
- 3) Artikel 7.1 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 av den 25 oktober 2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna, och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 1924/2006 och (EG) nr 1925/2006 samt om upphävande av kommissionens direktiv 87/250/EEG, rådets direktiv 90/496/EEG, kommissionens direktiv 1999/10/EG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG, kommissionens direktiv 2002/67/EG och 2008/5/EG samt kommissionens förordning (EG) nr 608/2004, ska tolkas så, att det inte rör sig om "vilsledande" av konsumenterna i den mening som avses i dessa bestämmelser om den uppgift om ursprungsland som har fastställts i enlighet med definitionerna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor i artiklarna 23–26 i förordning nr 2913/92 och artikel 60 i förordning nr 952/2013, jämförd med artiklarna 31–36 i delegerad förordning 2015/2446, inte kompletteras med förklarande tillägg.

Artikel 2.1 a i) i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG av den 20 mars 2000 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning och presentation av livsmedel samt om reklam för livsmedel ska tolkas så, att det inte rör sig om "vilsledande" av konsumenterna i den mening som avses i dessa bestämmelser om den uppgift om ursprungsland som har fastställts i enlighet med definitionerna avseende icke-förmånsberättigande ursprung för varor i artiklarna 23–26 i förordning nr 2913/92 inte kompletteras med förklarande tillägg.